

Bild och form samt konsthantverk

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet 15 motionsyrkanden väckta under allmänna motionstiden 2001/02.

Mot bakgrund av vad som anförs i vissa motioner om Statens konstråds upphandlingsrutiner m.m. föreslår utskottet att riksdagen skall besluta att tillkännage för regeringen att en förutsättningslös översyn skall göras av Statens konstråds verksamhet. Motionsyrkandena om inriktning m.m. av rådets verksamhet avstyrks.

Övriga motionsyrkanden rör delfinansiering av redan utförd konstnärlig utsmyckning, enprocentsregeln, inrättande av en konstbank, stöd till kollektivverkstäder, stöd till vissa hantverkstekniker samt utvärdering av Arkitekturåret 2001. Även dessa motionsyrkanden avstyrks.

I betänkandet finns 6 reservationer och 1 särskilt yttrande.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Utskottets överväganden	5
Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön	5
Konstbank.....	8
Stödet till kollektivverkstäder.....	9
Hemslöjd	10
Arkitekturåret	11
Reservationer.....	13
1. En förutsättningslös översyn av Statens konstråds verksamhet (punkt 1), (m).....	13
2. Riktmärket 1 % av byggkostnader till konstnärlig utsmyckning (punkt 3), (mp).....	14
3. Inrättande av en konstbank (punkt 4), (m).....	14
4. Stöd till utveckling av ett nätverk för konstnärsverkstäder i Europa (punkt 5), (mp).....	15
5. Utvärdering m.m. av stödet till kollektivverkstäderna (punkt 6), (mp).....	15
6. En översyn och utvärdering av Arkitekturåret (punkt 10), (kd).....	16
Särskilt yttrande.....	17
Utvärdering m.m. av stödet till kollektivverkstäderna (punkt 6), (v).....	17
Förteckning över behandlade förslag.....	18
Motioner från allmänna motionstiden.....	18

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön

1. En förutsättningslös översyn av Statens konstråds verksamhet

Riksdagen

dels tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet framför om en förutsättningslös översyn av Statens konstråds verksamhet, *dels* avslår motionerna 2001/02:Kr272 yrkande 4, 2001/02:Kr359 i denna del, 2001/02:Kr418 yrkande 9, 2001/02:Kr419 yrkande 28 och 2001/02:422 yrkande 9.

Reservation 1 (m)

2. Delfinansiering av redan utförd konstnärlig gestaltning av byggnader

Riksdagen avslår motion 2001/02:Kr359 i denna del.

3. Riktmärket 1 % av byggkostnader till konstnärlig utsmyckning

Riksdagen avslår motion 2001/02:Kr422 yrkande 11.

Reservation 2 (mp)

Konstbank

4. Inrättande av en konstbank

Riksdagen avslår motion 2001/02:Kr211.

Reservation 3 (m)

Stödet till kollektivverkstäder

5. Stöd till utveckling av ett nätverk för konstnärsverkstäder i Europa

Riksdagen avslår motion 2001/02:Kr358 yrkande 2.

Reservation 4 (mp)

6. Utvärdering m.m. av stödet till kollektivverkstäderna

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Kr358 yrkande 1 och 2001/02:Kr422 yrkande 19.

Reservation 5 (mp)

Hemslöjd

7. Åtgärder för att hotade hantverkstekniker skall kunna fortleva och utvecklas

Riksdagen avslår motion 2001/02:Kr362.

8. Ökade statliga insatser för att bevara och utveckla knypplingskonsten

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Kr363 yrkande 1 och 2001/02:Kr364.

9. Ny form av statligt stöd till konstformen knyppling

Riksdagen avslår motion 2001/02:Kr363 yrkande 2.

Arkitekturåret

10. En översyn och utvärdering av Arkitekturåret

Riksdagen avslår motion 2001/02:Kr417 yrkande 4.

Reservation 6 (kd)

Stockholm den 4 april 2002

På kulturutskottets vägnar

Inger Davidson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Inger Davidson (kd), Åke Gustavsson (s), Elisabeth Fleetwood (m), Agneta Ringman (s), Annika Nilsson (s), Charlotta L Bjälkebring (v), Lennart Fridén (m), Eva Arvidsson (s), Jan Backman (m), Paavo Vallius (s), Lars Wegendal (s), Peter Pedersen (v), Ewa Larsson (mp), Birgitta Sellén (c), Ana Maria Narti (fp), Anne-Katrine Dunker (m) och Gunilla Tjernberg (kd).

Utskottets överväganden

Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör med avslag på motionsyrkanden som sin mening tillkännage för regeringen att en förutsättningslös översyn av Statens konstråds verksamhet bör göras, *jämför reservation 1 (m)*.

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om

- möjligheter för byggbolag att i efterhand söka statliga bidrag för lyckade utsmyknadsprojekt och
- riktmärket 1 % av byggkostnader till konstnärlig utsmyckning, *jämför reservation 2 (mp)*.

Bakgrund

Statens konstråd

Statens konstråd har till uppgift att verka för att konsten blir ett naturligt och framträdande inslag i samhällsmiljön genom att

- förvärva god samtidskonst till statens byggnader och andra lokaler för statlig verksamhet,
- medverka till att konst tillförs även andra gemensamma miljöer än sådana som brukas av staten och
- sprida kunskap om konstens betydelse för en god samhällsmiljö.

Upphandling av offentlig konst

Under förra riksmötet lämnade utskottet en ingående redovisning av förhållandet mellan lagen (1992:1528) om offentlig upphandling (LOU) och upphandling av offentlig konst (bet. 2000/01:KrU6 s. 8–9).

I 1 kap. 4 § LOU anges att upphandling skall göras med utnyttjande av de konkurrensmöjligheter som finns. I 6 kap. 2 b § stadgas om undantag från denna bestämmelse, i de fall då det som skall upphandlas av konstnärliga skäl kan levereras av endast en viss leverantör.

I Konkurrensverkets rapport Konkurrensfrågor på bild- och formkonstområdet (Konkurrensverkets rapportserie 1999:3) behandlas frågan om offentlig upphandling. I rapporten drar Konkurrensverket slutsatsen att det existerar ett samband mellan blotta förekomsten av direktupphandling och risken att bli kritiserad för bristande objektivitet eller diskriminering. Konkurrensverket anför vidare att konst utgör en så speciell vara att fördelarna med att införa konkurrens – i syfte att förbättra exempelvis urvalet av och de konstnärliga kvaliteterna i den upphandlade konsten – måste vägas mot ökade administra-

tiva bördor och andra kostnader i form av särskilda ersättningar till deltagande konstnärer som följer av en mer formbunden upphandlingsprocess.

Även Nämnden för offentlig upphandling har tagit upp frågan om upphandling av konst, senast i nämndens nyhetsbrev nr 4 (dnr 2001/0063-21, s. 9), som utkom i december 2001 med anledning av att Kammarrätten i Stockholm prövat två upphandlingar av offentlig konstnärlig gestaltning. Nämnden pekar på att domstolen slagit fast att det främst är en estetisk bedömning som ligger till grund för valet av leverantör vid upphandling av konst. Nämnden konstaterar vidare att Kammarrätten hänvisar till 6 kap. 2b § 3 LOU där det anges: ”En upphandlande enhet får utan föregående annonsering begära anbud genom att skicka en skrivelse direkt till endast en leverantör om det som skall upphandlas av tekniska eller konstnärliga skäl eller på grund av ensamrätt kan levereras av endast en viss leverantör.”

Motionerna

Motionärerna bakom motion Kr272 (kd, m, c, fp) yrkande 4 framhåller risken för jäv när Statens konstråd köper in konst, i regel utan anbudsförfarande. Motionärerna föreslår att tävlingar med anonym inlämning borde förekomma vid alla större upphandlingar. I motionen hävdas att alla konstinköp till statliga byggnader i hela Sverige sköts från Stockholm, ett förfarande som ifrågasätts av motionärerna. En utredning bör enligt motionärerna göras av Statens konstråds upphandlingsrutiner liksom en utvärdering av rådets verksamhet i allmänhet.

Motionärerna bakom motion Kr418 (kd) yrkande 9 anser att det är anmärkningsvärt att offentlig konst köps in utan anbudsförfarande. Alla konstnärer måste ha samma möjligheter att få uppdrag av Konstrådet. Motionärerna anser också att brukarinflytandet bör öka och att beslutsprocessen måste decentraliseras för att Statens konstråd skall kunna fullgöra sitt uppdrag på ett bra sätt.

I motion Kr419 (fp) yrkande 28 framhålls att inköp av offentlig konst är en grannliga uppgift. Det är angeläget att konkurrensen ökar och fungerar därvidlag. Vidare framhålls att alla konstnärer bör få möjlighet att lämna anbud, oberoende av om de är medlemmar eller inte i någon fackorganisation. Motionärerna anser att begreppen bör redas ut och att de rekommendationer som Konkurrensverket och Nämnden för offentlig upphandling gjort bör tas till vara.

Även i motion Kr422 (mp) yrkande 9 framhålls att upphandlingsrutinerna bör ses över och att brukarinflytandet bör öka. Regeringen bör enligt motionärerna göra en översyn av reglerna för Statens konstråds verksamhet och därvid beakta förslagen i utredningen Konst i offentlig miljö (SOU 1995:18). Konstrådets verksamhet bör korrigeras på så sätt att dess verksamhet inskränks till registrering av inköpt konst, drift av ett bildbibliotek och fördelning av medel till regionerna, där alla inköpsbeslut skall tas.

I motion Kr359 (m) yrkas på en översyn av de statliga konstinköpen, varvid anbudsförfarande och regionalt delegerad beslutanderätt när Statens

konstråd köper konst bör övervägas. Härutöver föreslås att en byggherre i efterhand skall kunna söka statliga bidrag för lyckade utsmyckningsprojekt med syfte att stimulera till fortsatta konstprojekt för bostäder och kontor.

I motion Kr422 (mp) yrkande 11 föreslås att riksdagen skall tillkännage för regeringen som sin mening att i princip minst 1 % av kostnaderna vid ny- och ombyggnation samt vid infrastruktursatsningar skall gå till konstnärlig utsmyckning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare behandlat yrkanden om brukarinflytande vid konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön (senast i bet. 2000/01:KrU6). Utskottet har då kunnat konstatera att Statens konstråd enligt regeringens regleringsbrev skall redovisa olika samarbetsformer vid anskaffning av konst. Utskottet har också inhämtat att rådet genomgående tillämpat ett samråd med fastighetsägare, arkitekter och brukare i frågor om placering av verk och val av konstnärer. Utskottet har understrukit att det är av mycket stor vikt att brukarna ges möjlighet att aktivt delta i beslutsprocessen och att de därmed får känna sig delaktiga i utsmyckningen av den egna närmiljön. Utskottet har förutsatt att rådet så långt det är möjligt beaktar brukarnas synpunkter.

I regeringens regleringsbrev har föreskrivits att Statens konstråd skall sprida kvalificerade uppdrag till många konstnärer. Konstrådet skall återrapportera bl.a. vilka konstnärer som anlitas och analysera och bedöma resultaten. Utskottet har vid tidigare tillfällen utgått från att rådet självfallet följer anvisningarna i regleringsbrevet och så långt det är möjligt utnyttjar de konkurrensmöjligheter som står till buds. Utskottet har också förutsatt att rådet vid inköp av offentlig konst självständigt och på bästa sätt utfört de uppdrag som ålagts rådet och inte favoriserat någon speciell konstnär eller tillhörighet till viss konstnärsorganisation.

Utskottet vill påminna om att kommunerna enligt plan- och bygglagen (1987:10) har huvudansvaret för utformningen av den gemensamma miljön. (Se yttr. 1997/98:BoU6y intaget i bet. 1997/98:KrU14.)

I de nu aktuella motionerna framförs en rad skilda synpunkter på Konstrådets verksamhet varvid bl.a. nya förfaringssätt och även en långtgående organisationsförändring föreslås. I några motioner har vissa av rådets rutiner ifrågasatts, liksom sammansättningen av rådets styrelse och urvalet av dess projektledare.

Mot bakgrund av att så många och olika förslag om Statens konstråds verksamhet har förts fram och då utskottet kan konstatera att rådets verksamhet inte har setts över sedan 1995 anser utskottet att det är motiverat att en översyn nu genomförs. Utskottet anser att översynen skall vara förutsättningslös. Den bör bl.a. omfatta rådets former av upphandling och – som ett komplement till andra uppgifter som redovisas om anlitate konstnärer – hur konstnärer med olika bostadsort och organisationstillhörighet är representerade bland de inköpta och beställda konstverken.

Med hänvisning till vad utskottet anfört föreslår utskottet att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som här anförts om *en förutsättningslös översyn av Statens konstråds verksamhet*. Samtidigt bör riksdagen avslå de olika förslagen i motionerna Kr272 (kd, m, c, fp) yrkande 4, Kr359 (m) i denna del, Kr418 (kd) yrkande 9, Kr419 (fp) yrkande 28 och Kr422 (mp) yrkande 9.

Utskottet anser att ett komplement till nuvarande regelsystem, som skulle ge byggherrar möjlighet att i efterhand söka delfinansiering av *redan utförd konstnärlig utsmyckning* av byggnader, skulle medföra ökade statsutgifter. En ändring av principerna för det statliga stödet till konstnärlig utsmyckning bör inte övervägas innan resultaten av den nu föreslagna översynen föreligger. Motion Kr359 (m) i denna del avstyrks.

Utskottet har behandlat den s.k. *enprocentsregeln* vid ett flertal tidigare tillfällen, senast våren 2000 (bet. 2000/01:KrU6 s. 19). Utskottet behandlade även en liknande motion våren 1999 i samband med den arkitekturpolitiska propositionen (prop. 1997/98:117, bet. 1998/99:KrU6). Skälen till utskottets ställningstagande redovisades utförligt. Utskottet står fast vid sin tidigare ståndpunkt, nämligen att de statliga konstinköpen bör grundas på en kulturpolitisk bedömning snarare än kopplas till omfattningen av byggandet vid en viss tidpunkt. Det är inte rätt väg att gå att i varje enskilt fall styra hur mycket medel som skall avsättas för detta ändamål. Detta måste enligt utskottets mening avgöras från fall till fall. Dock borde 1 % av den totala byggkostnaden vid statligt byggande kunna vara ett rimligt riktmärke för konstnärlig utsmyckning. Detta gäller vid såväl ny- och ombyggnation som vid infrastruktursatsningar. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion Kr422 (mp) yrkande 11.

Konstbank

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslaget om inrättande av en konstbank, *jämför reservation 3 (m)*.

Motionen

I motion Kr211 (m) föreslås att en konstbank skall inrättas enligt en modell som tillämpas av den federala regeringen i Australien. Denna konstbank, som grundades 1980, köper in konst, som den sedan hyr ut för kortare eller längre tid till statliga myndigheter, privata företag, institutioner och privatpersoner. Syftet med konstbanken är bl.a. att verksamma samtida konstnärer skall få uppmuntran och ökade möjligheter till försäljning samt att ett allmänt intresse för konst skall stimuleras genom att konsten blir mer tillgänglig.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att den svenska modellen med bl.a. stödet till Riksställningar och vissa konsthallar, bidraget till konstinköp till folkparker, folkets hus, bygdegårdar och nykterhetsorganisationernas samlingslokaler samt stödet till Sveriges konstföreningars riksförbund och Folkrorelsernas konstfrämjande bör kunna bidra till att täcka en icke oväsentlig del av vårt lands behov av att förmedla kunskap om och upplevelser av konst. Vidare har inte minst de statligt stödda museerna stor betydelse inom konstbildningsområdet. Till detta kan läggas att Statens konstråd har till uppgift både att köpa in god samtidskonst till statliga byggnader m.m. och andra gemensamma miljöer och att sprida kunskap om konstens betydelse för en god samhällsmiljö genom information, pedagogik och utveckling. Den svenska statligt stödda folkbildningen spelar också en stor roll inom konstbildningsarbetet.

Utskottet avstyrker motion Kr211 (m) med hänvisning till det anförda.

Stödet till kollektivverkstäder**Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om

- stöd till utveckling av ett nätverk för konstnärsverkstäder i Europa, *jämför reservation 4 (mp)* och
- utvärdering m.m. av stödet till kollektivverkstäderna, *jämför reservation 5 (mp)*.

Inledning

Utrustningsbidrag kan enligt förordningen om statligt utrustningsbidrag till kollektivverkstäder (1998:1370) lämnas till kollektivverkstäder som drivs av en sammanslutning av yrkesverksamma konstnärer, bygger på medlemmarnas egna insatser samt har en stabil organisation. Medlen fördelas av Kulturrådet som har avsatt 2 miljoner kronor per år för ändamålet. Stödet har delats ut sedan år 1999. Statens kulturråd genomför under år 2002 en kartläggning av hur medlen har använts. En rapport beräknas föreligga vid 2002 års utgång.

Stödet till kollektivverkstäderna behandlades senast av utskottet våren 2001 (bet. 2000/01:KrU6 s. 16).

Motionerna

I motion Kr358 (mp) yrkande 2 begärs att Statens kulturråd skall få i uppdrag att stödja utvecklingen av ett nätverk för konstnärsverkstäder i Europa.

I motion Kr358 yrkande 1 föreslås att regeringen skall se över hur behovet av statligt stöd till kollektivverkstäderna i Sverige kan ökas. Motionärerna anser att stödet inte står i rimlig proportion till den omfattande verksamhet vid sådana verkstäder som pågår i hela landet. Motionärerna bakom motion

Kr422 (mp) yrkande 19 framhåller att effekten av det statliga stödet till kollektivverkstäderna måste utvärderas.

Utskottets ställningstagande

Bidrag för att från svensk sida arbeta för utveckling av ett nätverk för konstnärsverkstäder i Europa kan sökas hos Statens kulturråd (anslag 28:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete, anslagspost 1). Utskottet vill påminna om den ordning som innebär att riksdagen fattar beslut om budgeten samt om målen för den nationella kulturpolitiken. Statens kulturråd fördelar medlen enligt de riktlinjer som riksdag och regering har fastställt. Utskottet ser inte något skäl att ändra på denna ordning. Utskottet avstyrker därför motion Kr358 (mp) yrkande 2.

Med hänvisning till den kartläggning av stödet till kollektivverkstäderna som Kulturrådet genomför under innevarande år avstyrks motionerna Kr358 (mp) yrkande 1 och Kr422 (mp) yrkande 19.

Hemslöjd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om

- åtgärder för att hotade hantverkstekniker skall kunna fortleva och utvecklas,
- ökade statliga insatser för att bevara och utveckla knypplingskonsten och
- ny form av statligt stöd till konstformen knyppling.

Inledning

Under anslaget 28:18 Främjande av hemslöjden utgår statsbidrag bl.a. till läns hemslöjds konsulenter samt tre sameslöjds konsulenter, en spetskonsulent och en konsulent för barn och ungdom.

De av riksdagen godkända övergripande målen för Nämnden för hemslöjdsfrågor är att öka intresset för, kunskapen om och utövandet av hemslöjd i hela landet. Ett av nämndens av regeringen givna verksamhetsmål är att tillvarata och stärka förnyelsen och utvecklingen av hemslöjdens materialkunskap, teknikkunskap, formspråk, tradition och kvalitet.

Allmänna motioner om hemslöjd behandlades senast av utskottet våren 2001 (bet. 2000/01:KrU6 s. 13).

Motionerna

Motionärerna bakom motion Kr362 (s) föreslår att regeringen skall vidta åtgärder för att hotade slöjd- och hantverkstekniker – från knyppling till hus-timring – skall kunna fortleva och utvecklas. Motionärerna framhåller att alltför mycket av den tysta kunskapen i dessa frågor börjar bli glömd kunskap

och tar fram exempel på olika lösningar inom hemslöjds- och hantverksområdet, som finns i andra länder.

I motion Kr363 (kd, v, fp) yrkande 1 och motion Kr364 (c) föreslås att riksdagen skall göra ett tillkännagivande för regeringen om att staten skall ta ett ökat ansvar för att stödja och utveckla konstformen knyppling.

I motion Kr363 (kd, v, fp) yrkande 2 föreslås att en ny form av statligt stöd skall inrättas för att skickliga knypplare skall kunna anställas. Föreningen Svenska Spetsar tillsammans med Nämnden för hemslöjdsfrågor bör enligt motionärerna få ansvar för att, med hjälp att detta stöd, anställa knypplare. Kvaliteten och utvecklingen av konstformen skulle på detta sätt kunna garanteras.

Utskottets ställningstagande

Vid riksmötet 1997/98 behandlade utskottet ett motionsyrkande om ett årligt stöd till spetskonsten (bet. 1997/98:KrU7 s. 9–10). Utskottet framhöll då att det är viktigt att den del av landets kulturarv som hemslöjden utgör kan fortleva och utvecklas. Utskottet anförde också att det inom hemslöjden finns många unika och kvalitativt högtstående verksamhetsområden, ibland med stark regional anknytning, däribland spetsknypplingen, som bör bevaras. Utskottet framhöll även att ett uttryck för riksdagens och regeringens syn på vikten av att spetskonsten bevaras och utvecklas är att statligt bidrag till en rikskonsulent verksam som spetskonsulent ingår i bidraget till hemslöjden sedan budgetåret 1985/86. Denna spetskonsulent är knuten till Föreningen Svenska Spetsar.

Utskottet anser att den del av vårt kulturarv som utgörs av hemslöjden skall stödjas, vårdas, bevaras och utvecklas. Nämnden för hemslöjdsfrågor har tillsammans med hemslöjdskonsulenterna ansvar för detta. I den mån ökade ekonomiska insatser från staten krävs måste sådana behov vägas mot andra angelägna behov inom kulturbudgeten. Dessa avvägningar bör ske under budgetprocessen. Utskottet vill påminna om att riksdagen på utskottets förslag beslutade om en höjning med 500 000 kronor i förhållande till regeringens förslag av anslaget 28:18 Främjande av hemslöjden för år 2002 (bet. 2001/02:KrU1 s. 67, rskr. 2001/02:72).

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna Kr362 (s), Kr363 (kd, v, fp) och Kr364 (c).

Arkitekturåret

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslaget om en översyn och utvärdering av Arkitekturåret, *jämför reservation 6 (kd)*.

Motionen

Motionärerna bakom motion Kr417 (kd) yrkande 4 anser att regeringens satsning på ett arkitekturår år 2001 måste ses över och utvärderas snarast. Detta bör riksdagen som sin mening tillkännage för regeringen.

Utskottets ställningstagande

Arkitekturåret kommer, enligt ett svar från kulturminister Marita Ulvskog på fråga 2001/02:383, att utvärderas noggrant. Ministern anförde vidare att samtliga 44 statliga myndigheter som haft särskilda uppdrag under Arkitekturåret skall redovisa dessa till regeringen. Därtill har länsstyrelserna, som har det regionala tillsynsansvaret för plan- och byggväsendet i kommunerna, haft i uppdrag enligt regleringsbrev för åren 2000 och 2001 att redogöra för förutsättningarna för att främja arkitektonisk kvalitet och utvecklingen av arkitekturpolitiken i länen. Dessutom skall, enligt propositionen Framtidsformer (prop. 1997/98:117), erfarenheterna från tillämpningen av plan- och bygglagen (1987:10) redovisas. Statskontoret och Arkitekturmuseet skall lämna var sin redovisning till regeringen om Arkitekturåret, bl.a. om effekterna av de statliga myndigheternas uppdrag under året. Vidare skall effekterna av alla andra aktiviteter som ägt rum i landet hos över 500 institutioner, organisationer, föreningar och enskilda redovisas.

Med hänvisning till det anförda anser utskottet att motion Kr417 (kd) yrkande 4 bör vara tillgodosett, varför det avstyrks.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. En förutsättningslös översyn av Statens konstråds verksamhet (punkt 1)

av Elisabeth Fleetwood, Lennart Fridén, Jan Backman och Anne-Katrine Dunker (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Kr272 yrkande 4, bifaller delvis motionerna 2001/02:Kr359 i denna del, 2001/02:Kr418 yrkande 9 och 2001/02:Kr419 yrkande 28 och avslår motion 2001/02:Kr422 yrkande 9.

Ställningstagande

Statens konstråds verksamhet har aktualiserats i motioner under en följd av år. Rådets verksamhet är mycket betydelsefull för konstnärerna då rådet är en av de viktigaste konstbeställarna i landet. Vi anser att det är en grannliga uppgift att inhandla offentlig konst. Vi instämmer i vad som anförs i de nu aktuella motionerna om att verksamheten bör ses över. Som framhålls i motion Kr272 (kd, m, c, fp) finns det en risk för jäv när Konstrådet köper in konst, i regel utan anbudsförfarande, när projektledarna själva är konstnärer. Vi anser att tävlingar med anonym inlämning borde förekomma vid alla större upphandlingar för att alla konstnärer skall komma i fråga vid upphandlingen på lika villkor. Vi anser också att en mera decentraliserad organisation av Konstrådets verksamhet skulle kunna ge större inflytande för de människor som dagligen kommer i kontakt med den inköpta konsten. Detta skulle innebära en ökad demokratisering. Vi anser sammanfattningsvis att riksdagen som sin mening bör tillkännage för regeringen att *en översyn av Konstrådets verksamhet* bör göras *med utgångspunkt i vad vi anført*. Därmed bör riksdagen bifalla motion Kr272 (kd, m, c, fp) yrkande 4, delvis bifalla motionerna Kr359 (m) i denna del, Kr418 (kd) yrkande 9 och Kr419 (fp) yrkande 28 samt avslå motion Kr422 (mp) yrkande 9.

2. Riktmärket 1 % av byggkostnader till konstnärlig utsmyckning (punkt 3)

av Ewa Larsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Kr422 yrkande 11.

Ställningstagande

Sedan 1937 finns en rekommendation om att 1 % av byggkostnaderna skall avsättas till konstnärlig utsmyckning. Denna princip är enligt min mening mycket angelägen. Byggnader och infrastruktur skall inte bara vara funktionella för att komma människor till godo utan också utgöra pusselbitar i en trivsam livsmiljö. Tyvärr är erfarenheten av efterlevnaden av rekommendationen inte god. Jag anser därför att riksdagen med bifall till motion Kr422 (mp) yrkande 11 skall tillkännage för regeringen som sin mening att principen bör vara att minst 1 % av kostnaderna vid ny- och ombyggnation samt vid infrastruktursatsningar bör gå till konstnärlig utsmyckning.

3. Inrättande av en konstbank (punkt 4)

av Elisabeth Fleetwood, Lennart Fridén, Jan Backman och Anne-Katrine Dunker (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Kr211.

Ställningstagande

I Australien finns sedan 1980 en konstbank (Artbank). Den har till uppgift att uppmuntra verksamma samtida australiska konstnärer genom att inhandla deras verk.

Den skall stimulera ett intresse för australisk konst genom att göra den tillgänglig på offentliga platser, särskilt arbetsplatser, över hela landet men också på ambassader och andra australiensiska institutioner utomlands. Den skall också attrahera och involvera offentliga och privata intressen. Vidare skall den driva och bygga upp sin samling och se till att banken kan fungera som ett levande och uthålligt företag.

Sedan starten har 2 500 konstnärers verk kunnat inköpas och visas. Totalt finns i dag 8 600 verk samlade i bankens lager till ett värde av drygt 70 miljoner kronor. År 2000 hyrde Artbank ut konst för över 10 miljoner kronor. Det innebär i sin tur att man kunde köpa ny konst för 2,5 miljoner kronor – ofta av nya, oetablerade konstnärer.

Även i vårt land har många nya konstnärer det mycket svårt att få sina verk visade. Därmed ges de sämre möjligheter att leva på sitt konstnärliga skapande. Mot den bakgrunden är det centralt att man prövar olika modeller för att göra det möjligt för fler att kunna ägna sig åt sitt skapande, i stället för att tvingas ägna alltför mycket tid åt att söka stipendier. Vi föreslår att riksdagen med bifall till motion Kr211 (m) som sin mening skall tillkännage för regeringen att regeringen skall lägga fram förslag för riksdagen om bildandet av en svensk konstbank.

4. Stöd till utveckling av ett nätverk för konstnärsverkstäder i Europa (punkt 5)

av Ewa Larsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Kr358 yrkande 2.

Ställningstagande

Konsten och kulturen börjar bli alltmer tillgänglig över ländernas gränser på den internationella arenan. I dag kommer det många förfrågningar från bl.a. europeiska konstnärsgrepp om att få ta del av de svenska konstnärernas kollektivverkstäders "framgångskoncept". Kulturrådet bör mot denna bakgrund få ett klart formulerat uppdrag av regeringen att stödja en europeisk utveckling av ett nätverk för konstnärsverkstäder, dvs. i Europa utveckla det som i Sverige vuxit fram ur en folkrörelsetradition inom konstens område. Detta bör riksdagen med bifall till motion Kr358 (mp) yrkande 2 som sin mening tillkännage för regeringen.

5. Utvärdering m.m. av stödet till kollektivverkstäderna (punkt 6)

av Ewa Larsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Kr358 yrkande 1 och 2001/02:Kr422 yrkande 19.

Ställningstagande

Konstnärernas sammanlagt 27 kollektivverkstäder står öppna för alla yrkesverksamma konstnärer och konsthantverkare och har i dag ca 3 700 medlemmar. Verkstäderna är en förutsättning för att vi skall ha en bred konstnärlig

aktivitet. Verkstäderna är en nationell angelägenhet och Kulturrådet fördelar statligt stöd.

Med tanke på den omfattande verksamhet dessa konstnärswerkstäder har är det statliga stödet enligt min mening oproportionerligt litet om man jämför med stödet till många andra kulturskapande verksamheter. Riksdagen bör därför som sin mening tillkännage för regeringen att stödet skall ses över med syfte att det skall kunna få en omfattning som står i rimligt förhållande till den verksamhet som pågår i hela landet vid kollektivverkstäderna, både vid de i dag statligt stödda och vid övriga verkstäder. Riksdagen bör således bifalla motionerna Kr358 (mp) yrkande 1 och Kr422 (mp) yrkande 19.

6. En översyn och utvärdering av Arkitekturåret (punkt 10)

av Inger Davidson och Gunilla Tjernberg (båda kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse:

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 6. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Kr417 yrkande 4.

Ställningstagande

För arkitektur och bebyggelseplanering bär varje generation ett dubbelt ansvar – att sätta tidstypiska avtryck i sin samtida kulturmiljö och ta ansvar för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Med medvetenhet om det arkitekturhistoriska kulturarvet kan detta leva vidare även i nyproduktion.

År 2001 utsågs av regeringen till arkitekturår. Vi anser att detta var ett gott initiativ, men vi ser också en risk i att de satsningar som gjorts inte tas till vara. Vi anser därför att en översyn och utvärdering av Arkitekturåret bör genomföras snarast. Detta bör riksdagen med bifall till motion Kr417 (kd) yrkande 4 som sin mening tillkännage för regeringen.

Särskilt yttrande

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttrande. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Utvärdering m.m. av stödet till kollektivverkstäderna (punkt 6)

Charlotta L Bjälkebring och Peter Pedersen (båda v) anför:

Kollektivverkstäderna är en viktig länk i arbetet med att förverkliga den nationella kulturpolitiken i hela landet. Verkstäderna ger möjlighet för konstnärer att vara professionellt verksamma. Vi har avstått från att yrka bifall till motionsyrkandena om en utvärdering m.m. av verksamheten. En kartläggning pågår för närvarande inom Kulturrådet, och vi avser att under budgetarbetet hösten 2002 återkomma till frågan om stödet till verkstäderna, när vi kan använda resultaten av kartläggningen som grund för våra ställningstaganden.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden

2001/02:Kr211 av Elisabeth Fleetwood m.fl. (m):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om bildandet av en konstbank i enlighet med vad som anförs i motionen.

2001/02:Kr272 av Gunilla Tjernberg m.fl. (kd, m, c, fp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av Statens konstråds verksamhet.

2001/02:Kr358 av Ewa Larsson (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen bör se över förutsättningarna för stödet till kollektivverkstäderna och hur detta bättre kan motsvara den omfattande verksamhet som pågår i hela landet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen bör överväga ett klart formulerat uppdrag till Kulturrådet att stödja en utveckling i enlighet med vad som framförs i motionen.

2001/02:Kr359 av Roy Hansson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbättrade förutsättningar för konst i samhällsmiljön.

2001/02:Kr362 av Anne Ludvigsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hur hotade slöjd- och hantverkstekniker kan fortleva och utvecklas.

2001/02:Kr363 av Yvonne Andersson m.fl. (kd, v, fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett större ansvar för knyppingskonstens bevarande och utveckling måste ligga på nationell nivå.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att kvaliteten på beställningsverksamheten kan upprätthållas genom att statligt anslag utgår till konstformen knyppning.

2001/02:Kr364 av Lena Ek (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett nationellt ansvar för bevarande och utveckling av knyppingskonsten.

2001/02:Kr417 av Inger Davidsson m.fl. (kd):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn och utvärdering av Arkitekturåret.

2001/02:Kr418 av Inger Davidsson m.fl. (kd):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Statens konstråd.

2001/02:Kr419 av Ana Maria Narti m.fl. (fp):

28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om upphandling m.m. av offentlig konst.

2001/02:Kr422 av Matz Hammarström m.fl. (mp):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör överväga att återkomma med förslag till korrigering av Statens konstråds verksamhet.
11. Riksdagen begär att regeringen överväger om en princip kan vara att minst 1 % av kostnaden vid ny- och ombyggnation samt vid infrastruktur-satsningar bör gå till konstnärlig utsmyckning.
19. Riksdagen begär att regeringen återkommer med en utvärdering av effekten av stödet till kollektivverkstäderna.